

Svar på skriftligt spörsmål SSS 62/2017 rd

Svar på skriftligt spörsmål om anhopningen av ansökningar om grundläggande utkomststöd hos FPA

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 62/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Jyrki Kasvi /gröna m.fl.:

Är regeringen medveten om att många klienter efter att utbetalningen av grundläggande utkomststöd överfördes till FPA den 1 januari 2017 har varit tvungna att vänta orimligt länge på sina beslut, att köerna till FPA:s kundtjänst är mycket långa och att den individuella prövning som krävs i lag inte kan genomföras?

Anser regeringen att den situation som uppstått är förenlig med förvaltningslagen, och vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att omedelbart göra det snabbare att nå FPA:s kundtjänst och för att klienterna ska få FPA:s beslut inom föreskriven tid?

Regeringen har i sin budget skurit ner på FPA:s resurser, och i egenskap av statligt ämbetsverk bör FPA klara sig med de resurser som regeringen beviljat. Hur kommer regeringen i framtiden att sörja för att FPA:s ökade uppgifter i kombination med de minskade resurserna inte äventyrar tillgodoseendet av människors grundläggande fri- och rättigheter?

Efter att utkomststödet grunddel överfördes till FPA har såväl tjänstemän vid FPA som kommunernas socialarbetare fattat beslut som avviker från varandra. Hur ämnar regeringen säkerställa att FPA och kommunerna följer samma anvisningar och principer vid bedömningen av behovet av utkomststöd? Vilka kriterier följs exempelvis i fråga om hur maximitaket för bostadsbidrag fastställs?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Behörigheten vid beviljande av utkomststöd inom socialvården fördelas från och med början av 2017 så att Folkpensionsanstalten avgör en persons rätt till grundläggande utkomststöd och kommunen en persons rätt till kompletterande och förebyggande utkomststöd. Det grundläggande utkomststödet består av en grunddel och övriga grundutgifter, till exempel nödvändiga boendeutgifter. Vid reformen bibehölls utkomststödet som ett tillfälligt, behovsprövat stöd som beviljas i sista hand och som hör till socialvården. Stödet har en särskild ställning för att skaffa den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv och rätt till oundgänglig försörjning och omsorg som avses i grundlagen.

Enligt förvaltningslagen (434/2003) ska ett förvaltningsärende behandlas utan dröjsmål. I lagen om utkomststöd (1412/1997) föreskrivs emellertid utförligare om behandlingstiderna för ett utkomststödsärende. Enligt lagen ska ett utkomststödsärende behandlas så att sökandens eller

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 62/2017 rd

familjens rätt till nödvändig försörjning och omsorg inte äventyras. Enligt lagen om utkomststöd ska Folkpensionsanstalten och kommunen i brådskande fall fatta beslutet om stöd samma eller senast följande vardag. I andra än brådskande fall ska beslutet fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter att ansökan inkommit. Enligt lagen ska ett beslut om att utkomststöd beviljas verkställas utan dröjsmål. Klienten har också rätt att senast den sjunde vardagen efter det att klienten har begärt detta få diskutera med en tjänsteman vid Folkpensionsanstalten eller en socialarbetare eller socionom i kommunen.

Eftersom utkomststödet är ett stöd som beviljas i sista hand är det viktigt att de behandlingstider som fastställs i lagen om utkomststöd iakttas. Enligt uppgifter från Folkpensionsanstalten var den genomsnittliga behandlingstiden för en ansökan om utkomststöd 8,6 dagar vecka 12, vilket inte svarar mot kraven i lagen. Social- och hälsovårdsministeriet har diskuterat de fördröjda behandlingstiderna och alternativa lösningar med Folkpensionsanstalten samt bett Folkpensionsanstalten ge en skriftlig utredning över orsakerna till köerna och hur de kan minskas.

Enligt Folkpensionsanstaltens utredning beror fördröjningen på att det har inkommit ett stort antal ansökningar under en kort tid. Folkpensionsanstalten har enligt egen utsago tagit emot 400 000 ansökningar om utkomststöd fram till mitten av mars. Dessutom har behandlingen av ansökningarna tagit längre tid än förväntat eftersom utkomststödet är en ny uppgift för Folkpensionsanstalten och behandlingen av ansökningarna har gått långsammare i början. Folkpensionsanstalten har heller inte några tidigare klientuppgifter med anknytning till beviljande av utkomststöd. Folkpensionsanstalten uppgav i sin utredning att anstalten på grund av det stora antalet ansökningar under januari–mars inte haft tillräckligt med personal för att trygga att ansökningarna behandlas utan dröjsmål. Också Folkpensionsanstaltens kundtjänst har på grund av det stora antalet klienter haft långa köer i en del av landet.

Enligt Folkpensionsanstaltens utredning har den strävat efter att minska köerna samt främja genomförandet av behandlingstiderna på flera olika sätt. Folkpensionsanstalten har rekryterat över 300 nya anställda för både förmånsbehandlingen och kundtjänsten. Dessutom har man förlängt arbetsförhållandena för de visstidsanställda som anställdes vid övergångsskedet och utbildat handläggare av övriga förmåner i utkomststödsuppgifter. Ansökningar har också behandlats inom ramen för overtidsarbete. Folkpensionsanstalten har samarbetat med kommunerna för att säkerställa en smidig behandling av utkomststöd.

Riksdagens justitieombudsman har sedan början av året tagit emot över 200 klagomål om utdragna handläggningstider för ansökningar om utkomststöd, om köer i kundtjänsten och om att den elektroniska ärendetjänsten hos Folkpensionsanstalten fungerar dåligt. Enligt uppgifter från justitieombudsmannens byrå ska Folkpensionsanstaltens förfaranden granskas noggrannare när Folkpensionsanstalten har lämnat in tillräckligt många utredningar angående klagomålen.

Verksamhetskostnaderna för Folkpensionsanstaltens behandling av utkomststödsärenden finansieras som en del av Folkpensionsanstaltens övriga verksamhetskostnader. År 2017 förvaltrade Folkpensionsanstalten förmånsutgifter till ett belopp av uppskattningsvis 15,6

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 62/2017 rd

miljarder euro. Folkpensionsanstalten uppskattar verksamhetskostnaderna för förvaltningen av förmånsutgifter till 466,7 miljoner euro. Statens finansieringsandel av detta har i enlighet med 12 d § i lagen om Folkpensionsanstalten, 18 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen och 98 § i folkpensionslagen uppskattats till cirka 332 miljoner euro. Resten finansieras genom intäkter från försäkringsavgifter för försäkrade och arbetsgivare samt genom avkastning från egendom.

I samband med överföringen av det grundläggande utkomststödet säkerställde regeringen genomförandet av utkomststödet genom att öka statens budgetfinansiering av Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader. År 2017 utökade man Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader med 32,35 miljoner euro på årsnivå med tanke på genomförandet av utkomststödet. Dessutom har Folkpensionsanstalten fyllt det ökade behovet av personal genom överföring av uppgifter och tillfällig rekrytering. Det bör emellertid observeras att Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader dimensioneras och följs upp som en helhet enligt fond, inte enligt förmån. Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader har av andra skäl minskat under de senaste åren. Från 2015 sänktes statsandelen för verksamhetsutgifter med 10 miljoner euro och från 2017 med 5 miljoner euro. Ändringen av regeln för beräkning av konkurrenskraftsavtalet och pensionsansvaret bedöms emellertid minska Folkpensionsanstaltens verksamhetskostnader med 26 miljoner euro. Social- och hälsovårdsministeriet anser att de fördröjda behandlingstiderna för utkomststödet inte beror på ett akut kostnadsunderskott, utan att det snarare är fråga om svårigheter att sköta en ny uppgift. I samband med ramkalkylen som görs i slutet av mars bedöms behovet av anslag för verksamhetskostnader på nytt.

I samband med lagändringen gällande överföringen av genomförandet av det grundläggande utkomststödet ändras inte förmånens karaktär eller grunderna för beviljande. Ett mål med överföringen är dock att förbättra jämlikheten för medborgarna vad gäller tillgången till stöd samt att harmonisera avgörandeverksamheten på nationell nivå. Social- och hälsovårdsministeriet har publicerat en anvisning av rekommenderande karaktär för dem som tillämpar lagen om utkomststöd. Syftet är att anvisningen ska uppdateras i enlighet med den nya situationen. Dessutom har kommunerna haft egna anvisningar för förmånshandläggning. Folkpensionsanstalten har i syfte att trygga en enhetlig avgörandepraxis utarbetat anvisningar för behandlingen av ansökningar om grundläggande utkomststöd. Anvisningarna har beretts i samråd med experter.

Folkpensionsanstalten ansvarar självständigt för beviljandet av grundläggande utkomststöd och prövningen i anslutning till detta. Till exempel bedöms boendeutgifternas behövliga storlek alltid i förhållande till klientens och familjens bostadsbehov samt en kostnadsnivå som motsvarar en skälig boendenivå på orten. Utkomststödet omfattar således inte några absoluta maximibelopp för boendeutgifter, utan granskningsgränserna för att bedöma boendeutgifternas behövliga storlek används som stöd för helhetsprövningen och då man bedömer behovet av att hänvisa klienten att söka en förmånligare bostad. I sista hand hör bedömningen av riktigheten i Folkpensionsanstaltens utkomststödsbeslut till besvärinstanserna.

Ansvar för övervakningen, styrningen och ordnandet av Folkpensionsanstaltens verksamhet i sin helhet ligger på Folkpensionsanstaltens egna organ och de representanter som riksdagen

Svar på skriftligt spörsmål SSS 62/2017 rd

utsett. Den allmänna ledningen, styrningen och utvecklingen av utkomststödsverksamheten hör dock till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Ministeriet följer noggrant hur lagen om utkomststöd verkställs och hur lagstiftningen påverkar de stödbehövandes ställning. Ministeriet är berett att vidta nödvändiga åtgärder för att ändra lagen om utkomststöd, om de nuvarande bestämmelserna inte i tillräckligt hög grad tryggar utkomststöds klienternas försörjning och omsorg. För närvarande finns det dock inga direkta behov av att ändra lagstiftningen, utan man strävar i första hand efter att effektivisera verkställandet och minska köerna för behandling av ansökningar om utkomststöd.

Helsingfors 24.3.2017

Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila